

IVAN RUŽIĆ □ Muzej grada Zagreba, Zagreb

Godine 1957. prigodom obilježavanja 50. obljetnice osnutka Muzeja grada Zagreba, objavljen je I. svezak zbornika *Iz starog i novog Zagreba*, navođenog u literaturi pod kraticom ISNZ. Zbornik je imao 325 stranica i uz mnoštvo priloga u uvodniku objavio je dotad najopsežniju povjesticu Muzeja grada Zagreba iz pera tadašnjeg ravnatelja dr. Franje Buntaka. Otada je objavljeno sedam svezaka zbornika, posljednji VII. svezak 1996. godine. Lutajući u koncepciji, prvotno se uredništvo u sastavu dr. Franjo Buntak, prof. Tomo Čubelić, dr. Lelja Dobronić, prof. Maksimilijan Fischer i prof. Vladimir Tkalčić, nije dosljedno odlučilo na izdavanje zbornika, nego je unijevši tada zbrku u numeraciju, objavljivalo u seriji Izdanja Muzeja grada Zagreba pod rednim brojem 2, primjerice svima dobro znano djelo Lelje Dobronić *Stare numeracije kuća u Zagrebu* (1959.). Dvojna se numeracija izgubila tek poslije 1984. godine, sa zbornikom *Iz starog i novog Zagreba*, sv. VI., odnosno 8. objavljenom knjigom serije. Tijekom vremena iskristalizirala se izdavačka politika i profil glasila Muzeja grada Zagreba, zbornika *Iz starog i novog Zagreba*, no ostao je trajan problem neredovito objavljivanja, što je posebice razvidno po nadnevku pojedinog zbornika (I. iz 1957. godine, II. iz 1960. godine, III. iz 1963. godine, IV. iz 1968. godine, V. iz 1974. godine, VI. iz 1984. godine te posljednji VII. iz 1996. godine). Neredovito objavljivanje, odmah stručno i u znanstvenim krugovima priznata zbornika, ostalo je trajnom značajkom toga glasila, poglavito zbog nedostatnog broja tekstova a manje zbog financijskih poteškoća. Neznatna akribija inače marnih i vrijednih djelatnika Muzeja grada Zagreba, kao i njihov u početnim godinama objavljivanja nevelik broj, uvjetovao je rijetko objavljivanje tekstova s uvijek istim autorima, iako je razmak od objave do objave sveska znao biti i po nekoliko godina, te nažalost na kraju čak i više od desetljeća!

Isti taj problem je i danas prisutan usprkos tome što je trenutni broj stručnih djelatnika i znanstvenika u Muzeju grada Zagreba višestruko porastao. To nije učinak samo činjenice što se prilozi u zborniku ne honoriraju (ta će se praksa uskoro promijeniti) nego i stoga što zbog neažurnog objavljivanja mnogi tekstovi zastarijevaju zbog novih otkrića ili promjene političke

klime u Hrvatskoj. To se posebice odnosilo na tekstove objavljivane od I. do VI. sveska zbornika *Iz starog i novog Zagreba*, u kojima je počesto znao biti prisutan ideološki segment potkrijepljen citatom. Taj je nemili socijalistički običaj ostao dosljedan pratilac od I. pa sve do VI. sveska, gdje su tekstovi s velikom dozom i nabiljenosti ideološkom vjernosti zauzimali značajan prostor unutar publikacije, a kulminirali su apogetikom tzv. narodnoj revoluciji i njezinim zagrebačkim protagonistima ili tekstovima političara (primjerice ing. Boris Bakrač, general Ivan Šibl itd.).

Sve bi se te nedaće mogle s lakoćom prebroditi kada bi glasilo Muzeja grada Zagreba doseglo dva osnovna čimbenika koja bi potaknula potencijalne autore iz Muzeja kao i vanjske stručne i znanstvene suradnike na redovito objavljivanje tekstova koji unapređuju svekolika saznanja o kulturološkoj prošlosti hrvatske prijestolnice. Prvi je čimbenik status samog zbornika *Iz starog i novog Zagreba*, koji, na žalost, nije dosegao znanstvenu razinu, ne zbog razine većine objavljenih priloga, nego zbog izrazite heterogenosti tekstova - među kojima ima i memoarske *beletristike* bez komentara - kako znanstvenih, tako i stručnih. Drugi čimbenik posredno izvire iz prvog jer se neredovitost objave iskazuje kao učinak premalog broja i kakvoće tekstova.

Suočeno s takvim problemima, uredništvo *Iz starog i novog Zagreba* nastoji izvršiti transformaciju u klasičnom tiskanom mediju čijim bi se koncepcijskim razvitkom dosegla razina interaktivnog djelovanja u elektronskim medijima, primjerice na web-siteu.

Dosadašnja objava opsežnih zbornika od tristotinjak stranica s ilustracijama i sažecima na njemačkom, engleskom, francuskom i drugim jezicima svakih nekoliko godina bi se za početak pretvorila u višebrojno objavljivanje tijekom jedne godine (kvartalno, semestralno...), kao primjerice *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*. To bi omogućilo kvalitetniju obradu na žalost za sada nevelikog broja tekstova uz povećanje kakvoće recenzentskim djelovanjem te temeljem takve zamisli zatražiti tijekom sljedećih planskih kratkoročnih razdoblja prijam u članstvo glasila i časopisa kojima Ministarstvo znanosti i tehnologije priznaje znanstveni status. Time bi se kao idealnim mamcem privuklo po-

pulaciju znanstvenika s akademskim statusom i znakovito uznapredovalo u pribavljanju povećanog broja tekstova te omogućilo i redovito objavljivanje uz financijsku potporu ne samo Ureda za kulturu grada Zagreba nego i Ministarstva.

Taj oblik problema nije zanemariv, jer klasična muzejska glasila u Hrvatskoj ne mogu se uzdržavati pretplatom ili prodajom na poglavito nikad posjećenom prodajnom mjestu u muzeju, pošto naša muzejska publika, potencijalni konzument muzeja, još nije dosegla svijest o potrebi konzumiranja takvih proizvoda u ponudi *museum shopa*, gdje se uz razvidnost gospodarskih problema očituje još i slaba posjećenost muzejskih postava i izložaba. Taj segment posjećenosti je, čini se, ne samo rezultanta tužne činjenice što je Hrvatska u proteklom stoljeću čak pet puta lišena svoje elite već i loše ustrojenosti (osnovno) školskog sustava, koji sistematski zanemaruje posjete muzejima - galerijama, kazalištima i glazbenim ustanovama, te zasigurno i razvidnosti muzejske prakse koja obiluje dosadnim prezentacijama muzejskih postava i predmeta (da nije struka zatvorena sama u sebe!?!), što je uočeno kako unutar sustava od stručnjaka (vidi: Želimir Laszlo, *Zašto su muzeji dosadni? - rasprava o izložbama* u časopisu *Informatica Museologica* 31 (3-4), Zagreb 2000., str. 98-99.) tako i izvan sustava, te, na žalost, čak i od nevjera. Problem distribucije muzejskih glasila je problem isto tako neopredmećen i kod većine hrvatskih stručnih djelatnika u muzejskom marketingu, što još samo povećava financijski problem koji u marketinškome smislu postaje besmislen kada se uzmu u obzir zakonski ograničene, mršave ili nikakve koristi od sponzoriranja ili rijetko čitateljstvo na koje bi se moglo djelovati promidžbenim porukama objavljenim u muzejskom glasilu.

Potencijalni izlaz iz te teške situacije - ne zavaravajmo se, nije to samo problem zbornika *Iz starog i novog Zagreba* - eventualno postoji u transformaciji tog i takvih muzejskih glasila kroz nove elektronske medije, čime bi se izbjegla produkcija glasila isključivo za potrebe razmjene stručnih knjižnica muzeja i obvezatnih primjeraka za Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu i autore teksta/tekstova. Stari klasični način objavljivanja muzejskih glasila s nakladom od nekoliko stotina pa sve do 1500 primjeraka, ostavio nam je po muzejskim knjižnicama velike zalihe nedistribuiranih zbornika, vjesnika, časopisa, glasila... a ujedno nije omogućio široku dostupnost temama i člancima koji su potencijalno zanimljivi i širem segmentu čitateljstva od stručnjaka i znanstvenika povezanih s muzejskom strukom.

Stoga smatram kako je potrebno izvršiti transformaciju takvih muzejskih glasila, poglavito s tako širokom tematikom kao što je Zagreb. Ta bi transformacija podrazumijevala nekoliko faza kojima bi se dosegao idealni oblik glasila koji bi uz visoku znanstvenu i stručnu razinu omogućavao i demokratičnost dvo-smjernog pristupa tekstovima u glasilu. Uredništvo u

simbiozi s recenzentima bi e-mailom na stalno otvorenoj adresi primalo tekstove i ilustracije od svih zainteresiranih autora (s priloženom stručnim/znanstvenim ili poslovnim životopisom), filtriralo ih temeljem recenzija te ih po potrebi vraćalo na doradu, odnosno odbijalo zbog nemogućnosti objave zbog niske razine ili sl. Prihvaćeni bi se tekstovi prevodili na engleski (PC-jezik Microsofta) i omogućavao bi se uz minimalnu naknadu konzum ili korištenje objavljenih tekstova na Internetu, čime dostupnost postaje gotovo univerzalna. Takav protok tekstova bi se fiksirao na određenom opsegu, izvršila bi se trajna pohrana na CD ROM ili DVD što omogućuje i tiskanje u klasičnom obliku knjige, što bi tada zadovoljilo potrebe tradicionalne klasične razmjene stručnih muzejskih knjižnica. Ujedno tim bi se oblikom mogao razriješiti i neugodan problem gordijskog čvora trijade autor-tekst-honorar, jer bi se autorima automatski isplaćivao lavovski dio naknade za korištenje njihovih tekstova. Sukladno navedenim postupcima provjere posjećenosti stranice/stranica na Internetu to bi bio i način provjere čitanosti, odnosno konzuma određenih tekstova i koristan naputak uredništvu o vrsti potrebnih tekstova a ujedno i afirmacija autora.

Smatram ujedno kako bi Gutenbergova galaksija u kojoj još uvijek živi većina muzejskih stručnjaka i muzejskog managementa time dobila poticaj kojim bi se prevladao problem nečitanja kod velike većine mlade populacije Hrvatske, dostupnost i potvrda zanimljivosti tekstova te ujedno i izlaz na tržište intelektualnih usluga, za koje se još uvijek u Hrvatskoj smatra kako to spada isključivo u domenu proračunskog rashoda, s čime se *pristojan muzejski stručni i znanstveni svijet* ne zamara.

THE CLASSIC ANNIVERSARY PUBLICATION OF THE ZAGREB CITY MUSEUM AND POSSIBLE TRANSFORMATIONS OF THE CLASSIC PRINTING OF MEDIA

In 1957, on the 50th anniversary of its founding, the Zagreb City Museum published the first issue of the collection of articles *From Old and New Zagreb*, whose publication continues to this day. In 2001 the Zagreb City Museum will publish the 8th issue of this publication. The contents of the collection of articles are devoted to Zagreb themes, and this includes the treatment and publication of professional and scholarly articles about Zagreb, including memoir notes accompanied by a scholarly approach.

The classic printed form of the publication would in the early stage of transformation be published in parallel in the electronic media, for example on the Museum's web page. The next stage of development should be the transfer to an interactive electronic medium. The interactive type of medium would, through the breadth of its approach speed up the collection of articles by potential authors whose contributions would, after undergoing analysis and evaluation on the part of the editorial board, be presented in the electronic medium.